

Кэрэ эйгэтигээр

ОДЬУЛХҮНГНЭ ҮС КӨЛҮӨНЭ АЙАР ТҮНҮЛГЭТЭ

Сынпадан кийи эатпан саралан сахалын тунсарыдык сэмээмге. Сахалын тастаах оролор, улахан дун сэмэлэн тураллары кийи сүртүгүн көхүрү. Фейсиз толору үс кыгуонз быыстапкага туруоруусубут. Ол курдук, алахтоох оокуола "Угуу" куруһуоктар түмсүүлэрин үлэхэрэ(сал А.А.Абрамова), "Ситим" куруһуок үөрэнээччилэрин кытпан, сизэтэн сиздэрэй ооһуоктара (сал А.Т.Колесова), тугуотан сахалын ийитэр (салайааччы педагог-маастар З.И.Портнягина) кэрэстэллэр. "Иэйиэхсит" түмсүү 15 сылыгар аналлаах дууһаларын ууран, утуйар уушарын уман сыралан улааээбит айар быыстапкэларын кэлбег ыалдыгыттар көрөхсөөн көрдүлэр. Семиннар биэр хайдыллах орутунун куруһуок оролору тугу билигиттэрин, сатаабыттарын кэлбег дьонго көрдөрөн үөрөтөн кыра маастар-кылаастары ылытыллара буолла. Сары Каниттокова уонна Вали Колесова сизэтэн, кытпан ооһуоктар технологияларын үөрөтүлэро үүс кийи болуомотун тарта.

Сэжэн Боловтайнхан олохтоох музей сайлаачанчгыта Л.П. Савинина музей үлэтин кыгта бэлгилэһинэрдэ, кыраайы үрөтлөччилэр куруһуонстарын орголорун чинчийэр үлэһэрин

кэлэһэ, Республика архыы-
тараттан Сэһэн Боло кысты-
лаах археологическай экспеди-
ция түтүтүр булушхубут садах
материалларга олохторун
"Многогранность деятельности
Сэһэн Боло" дигэн саха нуруутун
материальнай-духуобунан
культурага сүтэн, сымалынан
каалбатын туһунан 20-с үйэ 30-
с сылларыгар каланын кы-
лаарбит фольклорист-этнограф,
кыраайы үөрөтөчүн, археолог
Д.И.Дычковский - Сэһэн Боло
олонун үлэтин туһунан презент-
таццонга куораттан кэлбит ыал-
дыгытар, бари семолар кытты-
лыахтарын биирөбүлүн ыт-
та.

Саалага Дьокүүскай куораттан "Симэх" нуруот айымньытын киинигин ааралдьыбыт СР Национальнай илэскэ нуруот маастардарын Бүтүн Россияра, республикага кыттыбыт, омул сиргээр биирэммит уус-уран онорууктара - эгэлгэ байыркы сабынан, оҕуруонун, сизиллэммэ кылынан оһуордаммыт үлэлэрэ, оһуор-дьархан киникэлэрэ, эркин сахалыы тыганын көмүшүнэ, тохкуру титиллибит ат сизгэр эркиннэ кыаммыттар Спешиялы технология учуутала Д.С.Степанова, педагог А.Т.Колесова оргааппыт аһыматтынан сахалыы оһуору (орнааманы) харыткыталары кумааһынан сизгэ

Сотурууаадыга кэпчээри кычкыты обуктаарын кытта ситимини-
ир кыпчелар үтүү үлэстөрүтөр үрөтөр, үлэтигэр сыллаах Одуулу-
ун нэһилинээр "Үс кэпчүү айар түһүлэтэ" диэн Дьоксуускай куо-
раттан Саха Республикатын маастардара кыттылыах улуус-
таады эбии үөрөхтээһин педагогтарыгар аналлаах кэлэҥ ис-
хоһоонноох, үрдүк таһымыах практикастай семинар буолан аас-
та. Бу ураты суолталаах, кээһилээх дьаһалы улуустаады "Үөрүү"
оҕо дьоруун сайыһыгарар киһи (сал. Д.А.И.ларнонов) быһааны-
нан, "Ийиэхэнт" Одуулуун нэһилинэтин уус тарбахтаах илэстэ-
ннэрин, айар дьоруудуах маастар, муостар, кыттан, туйуотан уу-
старын түмүүтүн (сал. СР норуотун маастара А.Н.Григорьевна)
сүрүн күүс оҕостон, Сэлэн Боло аатынан кыраайы үрөтөр музей
салайааччыга, СР үөрөдиринтин туйгуна, педагог-маастар
Д.И.Самкина сахалыы уус-урай, хомойой тылыннан илэстэ-
сэрэллэн кытта. Семинар бастагы чааһыгар үс кэпчүү айар бы-
ластактаагы тарылынан, айылдагтан дьаһыт, кэрэ айгалар А.Н.Гри-
горьевна кыл уоту аһатан илгэлэрэх айыһынан айыһына. Кэлэбиг
ытык-мааны кытырылыаах ыалдьыттары саха айыл маастара
Е.Х.Григорьевна астаабыт саламааттынан, кымыһынан, "Үсүгэс"
курууһоҥ оҕолорун (сал. В.И.Андреевна) эмтээх оттон онорбут
утуһтарынан күһүлүлэстэр.

рөйхт кырыян кызгэсшгтэрэ одус кэрэтк кэстэр. Семипал айыллыгытар сахалыг тупсадай кэстүүннэх ырыа, үткүү курулуугун орлорун ыбарай ырыаларытар, долгуй-ор үткүүлэртэр долгунууланган аярда тышары кэнишкэ баһылыга Л.В.Ефремова, улуустаагы ветераннар кэбиттэртин председател М.Н.Матвеева, улуустарыг педагогическай музей үлөһитэ, "Юрүү" ордоһурун сайыттарар киини төрүүтэһин Е.М.Иванова этти-лэр.

Практический семинар ин-

жээс чааһыгар маастар-кылаас-
тар ығытылынышлар. Сахалар
баай, талым-талба, эстэп дьа-
рыллылал, сирбиитин-туому-
туун сүтөрө сыһан баран тилин-
нарэн, килгээри ыччаллытыгар
тэриирдүрүтө кыһаллыбат. Тар-
бахха биттанар нуруот маастар-
дара итти ытык соругу ис
дууһаларыттан ыһыан, үүнэр
ичматы нуруот үйэлээх үрөстэ-
ривэр итэ-үрөтө сыдыллылар.
Бу семинарга Дюкуускай куо-
раттан "Сисмэх" нуруот айым-
ныһы киһиан сайааһаччыга, СР
искусствотын үтүөлээх деме-
та, 46 сыл оокуулаа, художест.

венный училищею препода-
вательн укаллар АНГоголев
Сатап Уус, саха тагыйагыттан
та СР норуотун маастара, Рр
уунсай уоракхоттонин буюу-
та улоһиҥа, "Кырадьык ку-
стута" студия салыйааччыта
ОИГуляева уонна кичи салуу-
ааччыта, СР норуотун маастара
Е.И.Петрова кыттыллыы ыды-
лар АНГоголев А.Е.Кулаков-
скай аатынан Норуот айымны-
тын дыкхын генеральнай ди-
ректора Я.В.Игнатьева илин
баттааһыннаах Бочуотуну
грамотаны "Иэйиэхсиг" түмүү
5 маастарыгар - М.П.Тоскинага,
Е.Е.Никоновага, Е.Х.Григорье-
вага, С.И.Петровага уонна
П.С.Савинага тутарда.

Семинар биш үрдүк үөрүүтүнүн В.А.Варашкованы сизилинэн олохук быаастаахтын иһин "СР нуоругун маастара" бочуоттаах ааты иһэрин буолла. Варвара Алексеевна бу үрдүк ааты 85 сааһыгар ылары ситиста. Киппин дьон-тэргэ республикага сизил олохту баста-кынан дьон дүүлүтөр тihаар-быт маастар быһымытынан би-линнилэр. Оттон мас олохук маастара С.И.Петров "Нэһилек нуоругун маастара" аатым-ла.

2006 сыллаахха "Үөрүү" сүрдүкүрүн сайылалар кии тэрийиитин калүүннэи сиппниир "Иэйиэхсэи" түмүүтэ тизэриэн "Умгуллубатын, уугууныын бугааларбит үтүө үтсүтэрэ" дээн нэбиллээк бүтүүн кыттылаах улууустааы научнай-практической конференция сыгыттылыгыта. Бу дыһал салһан, оссө кэнгэи, таһыма үрдээн, ис хоһооно дилинзэн барбытыттан үөрдүм. Ол курдук, өрүлөр быысташһаларта, конференцияларта сиппийилээхтис кыттыгыттар Бу барыта билиити кыһыт үөрэх зыгыттар ордук сыгыттык турбут социальнай-культурнай проблеманы нэбиллээк, оскуһа сөптөөхтүк быһааран олорорун көрдүрдүм.

Е.МИВАНОВА,
улуустаары педагогической
музей үлэһитэ, "Өөрүү" оҥо
дооруун сайыннарар киһи
ТОБУТТАРЫН

Аһаҥас сүрүккэ харда

СЫҢЫАНА СУОХ ДЬОН ХААРЫЛЫННЫБЫТ

Муус устар 30 күнүгөр олохтоох "Сага олох" жаныланган "Хаһаайлы-тыбанный тэрилтэлэр уонна нэһилиэк баһылыктара" диир илби баһаайыннаах "Түмүүлээхтик үлэттиригэр усулуубуйа оҥоруллубука кэлэ" диэн аттаах аһарас сурук тахсыбыта. Бу сурук күн бүтүн биһиги улуспутун байыгы салайан ажорор баһылыктыгыт, чуралчылар түмүс туттар нэһилиити сэмэлиир, илби үлөтөн-хамнаһын хараардар ис хоһоонноох Ыстатыйада биһиги, маньаха туох да сыһыана, сурук тахсыатыгар кылтыгына суох нэһилитигэр баһылыктарга эмиэ ки-бистылыбыллыгынан, сурук автордарынан, редакция да редколлегиянан дуу үлэтиллибитик, быһаарылбака табаарылыбыт диир быһаарымыа каһыбат.

Мин өнir баям итгэнэ минн баттабатарын үрдүкүн, биартыла- нан суруйаачылар ааттарыгар ки- рир каалбылгыттан, элбэх ахсаан- наах боростугуй норуут дьоксуутан сэмэниылдым. Онун огуе кабылгы- тылаах, сааттаах дарины дьылаада кабылгыттар күрдүк санааһым.

Бистатыяа ис хойоонугар
сыйналар да бааллара бу сурук
оруна суоюн туоһулуур. Ол эбэтэр
МТС тэрилэтэ Семен Идарионо-
вич Яковлев баһылык

дүүрүнэлхүгээр өлсрө нивх нэмгээр аймаллыгыгта. Онуу дьон-норуюу бэригээ курдук өйдүүр. Байхыг-тар байболт илхэ ардыгыгыгээр кэпсэтэл көрүүтэн билгэлхитин, үгү кини илхэ суртала кылгыгтаа суу. Билгити айлыг демократиян үгити-тэр илхэ курдук кингитэн байлалт-тэ айыллалта, көгүлү ыбайкаа эр кини утары тахсар ысатгыгтаа бэ-чээтигари улахан сыйлалан, куруубай байлалтан аарууыл.

Баһылык тангара буолбатах, кини табар да, сыһанар да быраалттах. Сыһаналардаах да буоллорун, ону сирэй этэн, туруорсан, кини үлэтинэр чоһулур, көһөрүүлэри килдэрэр бөйүтн быраалтаахпыт. Ол эрэри бүтүн улууус хаһыатыгар улууус политияатын оноро, салайа олорор улууспут бастакы сирэйин дьон-поруот көрүлгүлэстигэр, сэмэ-дэлэһигэр таһаарар олох сыһы. Улууус баһылыга хаһан баҕарар аһыктабылынан туһаныахтаах, кини элэтинин, аһыктыынан-көрүлгүтүн үлэллэхтээхтэ. Кини бөйүтн аһыгар үлэтин сыһыар дьону кээкэ, биричииналардаах буол-лаҕына, үлэлэригэр да тохтодор то-лору быраалттах. Ол үлэр-хамнаска биһир тыһи булбуттан, уоксай са-һаару кэлбөтүн таһар. Баһылык бөйүтүн үлөһүр хамандатын та-

лынар быраабынан үлэлирин ту-
хары туһанар.

[illegible]

Онгоо жилийгээдэх кэрднэскэ тых-
сыбыг кээмийтээр байг-байгэбтэй
хараардыспака, биш сааанаан,
байхыг этнэтийн билиан, күүн
үлэнтэр кээм, тэрэх бусдан үлэ-
лэрийн дийн бичирэбн. Байхити ор-
тобуутар хайдыны, арахсы дн-
тун тыхсыбын. Бачар дэри ту-
тулдан кэлбит түмүүбүтүн, со-
морлохуубүтүн ыһыстималыг.

Людмила Васильевна
ЕФРЕМОВА,
"Одүүлүү нэгжлэгч"
МТ багшлага

ИдъО иһитиннэрэр

КЫРБААҢЫНГА ЭБИИ СААНАН ЫТТЫЛАР

Бямдын 10 күнгээр Чурагчын нийгэмлэгээр иргэд билигбэгт ийнхүү Н-ы кырбаан баран эвчинтэн юмни туулайыгсатар саанан ыган балына кишигт онг-рудуур. Материалад сийлэстийгээр сүүлд. Буу-даажтары көрдүүр, ирдийр үлэ тохтобг.

ТЕХНИКААН СЫЛДАН ЭЧЭЙТЭ

Бям айын 10 күнүгэр мотоцикльнан сылдыан саахалдааны түмүгэр г.р. С. тарбарын таһааран, эт-сиги эчэйиштин аяан балыһына көрдө. Тубалта техниканан сылдыы өссө түгүл сэрэги ирдирин дасайтыт.

ӨЛҮК БУЛУННА

Бямдын 14 күнүгэр "Маарыкчаан" ПО Мугу-
дайлаары маралһын таһыгар пр.З. олуту булдуу-
на. Дьахтар тухсан сылтаан суорума суолламмыта
быһаарьылар.

СИЭНИН КЫРБЫЫРА БИЛИНЭ

Бямдын 14-дүгээр Дирингт 4 саастах Ф. кырбаны суулаарыг көрөн аймаг айдаард. Бүлээрлүүлбэл, кыра ороо "ингил-үрөгтэй үлээн" төрөлсүг эбэтэ г. К. ыншын. Бүлээрлүүлбэл дыйлалтын ийн сокуон ишлээр эшлүүлнэ.

Бямдын 8 күнүтөн 15 күнүгэр дээрнэ кири
күлүтөнөөһин уонна миссийи соһрудиастарыар
аралһууһини 3 киһи, общественнай мисстэр аралы
истиг туруктаах сыдыһы иһин 40 киһи дьуһууру-
най чааска аралһаллар.

ПРЕСС-КНИЖКА

4. Наилучшее распространение обнаружить в углубленной

